

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Bezpečnosť školského prostredia

Úloha so zvýšenou pozornosťou s cieľom zistiť stav bezpečnosti školského prostredia, prevencie a riešenia problematiky šikanovania sa plnila v školskom roku 2016/2017 počas komplexných inšpekcií v **108** základných školách. Z nich bolo **101** štátnych, **5** cirkevných a **2** súkromné školy. Vyučovací jazyk slovenský malo **95** škôl, vyučovací jazyk maďarský **13**. Zo 108 kontrolovaných škôl bolo 82 plnoorganizovaných a **26** neplnoorganizovaných, na vidieku sídlilo **63** a v mestách **45** subjektov.

Zber informácií sa realizoval administrovaním dotazníkov pre pedagogických zamestnancov škôl, ktorým sa monitorovala klíma školy a zadávaním dotazníkov pre žiakov 6., 7., 8. ročníka nižšieho stredného vzdelávania tiež aj pre členov žiackej školskej rady, prípadne žiackeho parlamentu zameraného na monitorovanie stavu zaistenia bezpečného prostredia v školách a výskytu šikanovania. Na overenie a doplnenie zistení potrebných k spracovaniu správy boli využité aj poznatky získané z rozhovorov s riaditeľmi škôl, s koordinátormi prevencie, s náhodne vybranými žiakmi a s členmi žiackych školských rád. Dôležitými zdrojmi údajov boli školské vzdelávacie programy a školské poriadky.

Vedúci pedagogickí zamestnanci **80 %** škôl s cieľom eliminovať rizikové správanie žiakov a nežiaduce sociálno-patologické javy v školskom prostredí venovali pozornosť zapracovaniu problematiky bezpečnosti školského prostredia predovšetkým do školských vzdelávacích programov a školských poriadkov. Informácie k zaisteniu bezpečného školského prostredia čerpali prevažne z Metodického usmernenia č. 7/2006-R k prevencii a riešeniu šikanovania v školách a školských zariadeniach. V niektorých školách vypracovali vlastnú vnútornú smernicu, ktorá obsahovala spôsoby a metódy prevencie a postupy pri riešení prejavov šikanovania. Do obsahu učebných osnov povinných i novo-vytvorených predmetov zapracovali obsahovo príbuzné prierezové témy (osobnostný a sociálny rozvoj, multikultúrna výchova, ochrana života a zdravia). Kľúčovými osobami zabezpečujúcimi preventívne aktivity v školách boli koordinátori prevencie, triedni učitelia, špeciálni pedagógovia, asistenti učiteľa a niekde aj členovia žiackych školských rád. Výchovní poradcovia a koordinátori prevencie mali formy ochrany predchádzania sociálno-patologickým javom rozpracované vo svojich plánoch činnosti. Širšie možnosti na výchovu k vzájomnej úcte a tolerancii, k posilneniu atmosféry priateľstva a spolupráce poskytovali učiteľom triednické hodiny. Viaceré školy sa zapojili do realizácie rôznych projektov zameraných na zvýšenie pocitu bezpečnosti, na zamedzenie výskytu negatívnych prejavov, na bezpečné používanie internetu a na zvyšovanie právneho vedomia. Učitelia motivovali žiakov k zapojeniu sa do dobrovoľníckych aktivít, celonárodných kampaní a do charitatívnych zbierok.

V **20 %** kontrolovaných subjektov nemali zásady prevencie rizikového správania jasne stanovené, chýbalo rozpracovanie usmernenia k prevencii a riešeniu šikanovania, absentovala úprava podmienok na zaistenie ochrany žiakov pred šikanovaním, diskrimináciou a násilím. Nedostatky sa prejavili aj v nedôslednom organizovaní školských preventívnych aktivít či v zanedbaní včasného informovania zákonných zástupcov o výskyte problémového javu v správaní sa žiaka.

V **90 %** predložených *školských poriadkoch* boli prevažne primerane rozpracované podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia detí a žiakov týkajúce sa zákazu fajčenia, užívania drog, alkoholu, podmienky ochrany pred diskrimináciou, násilím, šikanovaním a zapracované spôsoby oznamovania a sankcií v prípade ich výskytu. Pedagogickí zamestnanci oboznamovali zákonných zástupcov žiakov so školským poriadkom a s internými materiálmi zameranými na prevenciu a riešenie šikanovania prostredníctvom zasadnutí rodičovského združenia. **V 4 subjektoch rodičom informácie** v tejto oblasti

neposkytovali. Skutočnosť, že boli žiaci preukázateľne oboznámení so školským poriadkom, potvrdzovali zápisy v náhodne kontrolovaných triednych knihách. **V 10 % škôl vypracovali školské poriadky nedôsledne**, neprerokovali ich v pedagogickej rade alebo v rade školy, chýbali v nich rozpracované opatrenia proti šíreniu legálnych a nelegálnych drog v školskom prostredí alebo neupravovali výkon práv a povinnosti žiakov či zákonných zástupcov. Niekde absentovali pravidlá vzájomných vzťahov žiakov s pedagogickými zamestnancami alebo postup školy pri porušení dohodnutých pravidiel. Ojedinele boli v školských poriadkoch menej konkrétne stanovené kritériá na udeľovanie výchovných opatrení alebo obsahovali neúplne informácie o zaistení bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov pri organizovaní školských a mimoškolských aktivít. Odpovede **4 018** žiakov zo **142** tried **5., 6., 7. a 8.** ročníka ZŠ v anonymnom dotazníku na položku, či školský poriadok rieši problematiku násillia a šikanovania predikovali, že **spôsob oboznamovania žiakov so školským poriadkom na začiatku školského roka bol formálny a málo účinný. Posúdiť, či školský poriadok riešil problematiku šikanovania nedokázalo 32 % žiakov a 13 % bolo presvedčených, že šikanovanie vôbec nerieši.**

Funkciu *koordinátora* prevencie ustanovili takmer vo všetkých kontrolovaných školách, **v 3 subjektoch nebol ustanovený**. Koordinátori zväčša organizovali preventívne aktivity, plnili úlohy vyplývajúce z národných programov odporúčaných v pedagogicko-organizačných pokynoch na aktuálny školský rok a orientovaných na posilňovanie výchovy žiakov k zdravému životnému štýlu, na dodržiavanie ľudských práv, na účinnú ochranu pred kriminalitou a obchodovaním s ľuďmi. Zabezpečovali realizáciu besied, prednášok s prizvanými odbornými zamestnancami z centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie (ďalej CPPPaP) zameraných na neprijateľné formy správania a prejavy intolerancie, na drogovú problematiku. V záujme skvalitňovania výchovno-vzdelávacej práce absolvovali niektorí ďalšie vzdelávanie poskytované CPPPaP alebo metodicko-pedagogickým centrom (inovačné vzdelávanie zamerané na prácu s problémovými deťmi a na spôsoby odhaľovania šikanovania).

V **44 %** z **82** plnoorganizovaných škôl vedúci pedagogickí zamestnanci **nepodporovali ustanovenie žiackeho samosprávneho orgánu**, neumožnili žiakom vyjadrovať sa k podstatným otázkam výchovy a vzdelávania a spolupodieľať sa na tvorbe školského poriadku. V ostatných školách v snahe zmeniť negatívne postoje žiakov ku škole, zlepšiť vzťahy medzi učiteľmi a žiakmi navzájom ustanovili žiacke rady alebo žiacke parlamenty. Z vyhodnotených dotazníkov zadaných **331** členom **ŽŠR** vyplynulo, že sa mohli podieľať na tvorbe plánu práce školy a školského poriadku – odpoveď *Áno* uviedlo **70 %**, odpoveď *Niekedy* **22 %** a *Nie* odpovedalo **8 %** respondentov. Vedúci zamestnanci škôl zohľadňovali návrhy a názory žiakov na zmeny v škole v rozdielnej miere, prevažne prijímali iba tie, ktoré sa týkali záujmových mimoškolských aktivít a pravidiel regulujúcich správanie sa žiakov v triede. **Do rozhodovacích činností žiakov nezapájali. Viac ako tretina členov nespolupracovala s koordinátorom prevencie a takmer polovica nevedela, kto funkciu koordinátora vykonáva. Na riešení výchovných problémov spolužiakov spolu s učiteľmi sa nezúčastňovalo 34 % členov ŽŠR, 46 % nemalo vedomosť o tom, že by sa niekto z členov zasadnutí výchovnej komisie zúčastňoval.** Len **20 %** opýtaných sa takýchto zasadnutí osobne zúčastnilo.

Z dotazníkov zadaných **2 359** pedagogickým zamestnancom vyplynulo, že vo väčšine subjektov vzájomnou dôverou v učiteľskom zbore, korektnými vzťahmi medzi učiteľmi a žiakmi podporovali vytváranie priaznivej **klímy a kultúry**. Napriek tomu bol aj v týchto školách na vyučovacích hodinách ojedinele pozorovaný ľahostajný prístup učiteľov k nevhodným negatívnym prejavom správania sa žiakov. **Uzavretú klímu potvrdili výsledky dotazníka v 10 % ZŠ.** Vzájomný vzťah medzi učiteľmi a žiakmi z vyšších ročníkov bol poznamenaný napätím, ktoré vyvolávalo najmä správanie žiakov pochádzajúcich zo sociálne

znevyhodňujúceho prostredia (hlasnou komunikáciou sprevádzanou neslušnými gestami rušili spolužiakov; žiak prítomný na vyučovaní bol pod vplyvom omamných látok; žiak v priebehu vyučovania hrubo atakoval učiteľku; vulgárne verbálne útoky žiakov na spolužiakov a na učiteľov). Medzi najvyužívanejšie formy riešenia sociálno-patologických javov patrili rozhovory s agresormi a s ich rodičmi, individuálne rozhovory so žiakmi, pohovory žiakov s odbornými pracovníkmi CPPPaP a pri závažných činoch aj pohovory s príslušníkmi Policajného zboru. Pri udeľovaní výchovných opatrení postupovali školy podľa interných predpisov stanovených v školských poriadkoch. V 13 % škôl boli tieto spôsoby riešenia nevhodného správania sa žiakov málo účinné, zákonní zástupcovia pristupovali k priestupkom svojich detí povrchno, niektorí nemali zábrany vyhrážať sa učiteľovi, vulgárne sa vyjadrovať, ba v niektorých prípadoch aj ho fyzicky napadnúť.

Vyhodnotenie zistení týkajúcich sa podmienok vytvárania sociálnej klímy a kultúry škôl potvrdili aj údaje získané z anonymných dotazníkov. Na otázku, či plní škola ich očakávania **25 % žiakov nevedelo svoj postoj k škole posúdiť**, **7 % by si vybralo inú školu** a kladne odpovedalo 68 % respondentov. **Pocit bezpečia nemalo v škole 7 % žiakov, 13 % uviedlo, že má v škole strach z niektorých spolužiakov.** Neohrozene sa v škole cítilo 80 % žiakov.

Za najvýraznejší dôvod nevhodného správania sa spolužiakov v triede v priebehu vyučovania označilo **57 % respondentov nerešpektovanie učiteľa** (tabuľka č. 1).

Tabuľka č. 1 Dôvod nevhodného správania sa žiakov v triede

Dôvod nevhodného správania sa spolužiakov	Počet respondentov	%
nerešpektovanie učiteľa	2 301	57
nezaujímavé, nudné vyučovanie	1 007	25
učiteľ nedôsledne dodržiaval disciplínu v triede a neuplatňoval napomenutia, pokarhania stanovené v školskom poriadku za priestupok	754	19
učiteľ si vynucuje pozornosť neprímeraným spôsobom (kričanie, nadávanie)	450	7
učiteľ má nadradený, povýšenecký postoj k žiakom	291	4

Až **štvrtina žiakov** považovala za závažný dôvod, prečo žiaci na hodinách vyrušovali, **nezaujímavé vyučovanie**. Takmer pätina žiakov sa domnievala, že učiteľia nedôsledne dodržiavali disciplínu v triede a nevenovali náležitú pozornosť nevhodným negatívnym prejavom žiakov. Nižšie percento respondentov za vážny dôvod považovalo neprímerané správanie sa učiteľov, ktorí si kričaním vynucovali pozornosť žiakov alebo k nim mali nadradený, povýšenecky postoj. Z oslovených členov ŽŠR sa takmer polovici správanie žiakov na vyučovaní a počas prestávok nepáčilo. Štvrtina opýtaných členov nevyjadrila svoj názor na učiteľmi zvolené spôsoby udržania disciplíny v triedach v priebehu vyučovania a ostatní ich považovali za primerané a účinné. Z vyššie uvedených zistení možno usudzovať, že viacerí učiteľia nevytvárali na vyučovacích hodinách atmosféru dôvery a bezpečia, zvolenými stereotypnými a nezáživnými spôsobmi organizovania a riadenia vyučovania nezaujali, nemotivovali žiakov k participácii na edukácii.

Voľné odpovede žiakov na otázku v dotazníku *čo by v škole chceli zmeniť* poukázali na skutočnosť, že im **chýbal vo vyučovaní priestor na diskutovanie o témach, ktoré ich trápili alebo zaujímali, nemali možnosť vyjadriť svoje pocity a túžby**. Nenaplnené očakávania a želania žiakov sa premietli do návrhov ako realizovať zaujímavejšie vyučovacie hodiny alebo zmeniť organizáciu vyučovania a tiež do podnetov ako predísť nevhodnému správaniu sa spolužiakov¹. Názory niektorých žiakov vzhľadom na ich nedostatočne vybudovaný a hodnotový systém, vypovedali o prítomnosti intolerancie, odhalili ich postoje,

¹ Žiaci navrhovali, aby: zaviedli hodinu, na ktorej by **mohli vyjadriť svoje pocity, myšlienky, nálady; sa mohli rozprávať aj o témach, o ktorých sa na obvyčajnej hodine nemôžu**; vymenili riaditeľku, lebo na lyžovačku sa bojí žiakov pustiť, ale na týždeň do Londýna alebo Paríža nie; **učiteľky nekričali; neškatuľkovali deti podľa toho, ako sa učia**.

ktoré preferovali ojedinele aj silové riešenie problémov. Viaceré podnety naznačili, že v procese edukácie učitelia cieľavedome nepodporovali uplatňovanie výchovy k ľudským právam a formovanie želateľných postojov žiakov². Vo vyučovaní často absentovali otvorenosť, dôvera i osobný úprimný záujem učiteľa o hlbšie poznanie žiakov.

V 63 % škôl realizovali anonymný monitoring správania sa žiakov a jeho výsledky vyhodnocovali na zasadnutiach metodických orgánov. Prijímali opatrenia na eliminovanie prejavov šikanovania. Organizovali výchovno-vzdelávacie intervencie odborných zamestnancov CPPPaP v triedach, kde sa šikana vyskytla, besedy s príslušníkmi Policajného zboru, spolupracovali so sociálnymi kurátormi... Vo viacerých školách zriadili výchovné komisie, ktoré uskutočňovali individuálne pohovory so zákonnými zástupcami žiakov. Prínosom pre odhaľovanie nevhodného správania jednotlivcov bola v jednej škole aj činnosť rovesníckej skupiny, peer mediátorov z radov žiakov, ktorí v spolupráci s učiteľmi riešili problémy medzi spolužiakmi. Učitelia viedli evidenciu problémových žiakov, poskytovali zákonným zástupcom výchovné poradenstvo v určených konzultačných hodinách. Pri odhaľovaní rizikových javov v školskom prostredí pomáhali aj schránky dôvery. Niekde priestory chodieb a školského dvora monitorovali kamerovým systémom.

V 37 % škôl vytváraniu primeraných podmienok na zaistenie **bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní** nevenovali dostatočnú pozornosť, nerealizovali monitoring **prevencie a odhaľovania negatívnych javov v správaní žiakov a príznakov šikanovania**. K nedostatkom v týchto školách patrila skutočnosť, že koordinátori podcenili význam anonymných prieskumov a dotazníkov pri zisťovaní rozsahu, charakteru a prejavov sociálno-patologických javov vyskytujúcich sa v prostredí školy. Ak ich zadali, zistenia nevyhodnocovali, neprijímali žiadne adekvátne opatrenia na eliminovanie nežiadúcich prejavov v správaní jednotlivcov. Na vyučovacích hodinách učitelia len zriedka poskytovali žiakom priestor na nácvik sociálnych a občianskych zručností, málo vzájomne komunikovali, nevedli žiakov k spontánnemu rozprávaniu o svojich emóciách, potrebách, problémoch, nepodporovali rozvíjanie ich nezaujatého kritického myslenia.

Riaditelia škôl v rozhovoroch vyjadrili presvedčenie o realizovaní účinnej prevencie a eliminácii šikanovania. Z dotazníkov zadaných žiakom však vyplynulo, že sa šikana v školách v rôznych podobách vyskytovala. **Obet'ou šikanovania bolo viackrát 18 % žiakov a svedkom šikanovania 43 %**. Napriek tomu, že šikanovanie bolo zreteľne prítomné v školskom prostredí bezpečne sa v škole cítilo až 80 % žiakov. Obe zistenia poukázali na skutočnosť, že viacerí žiaci ignorovali incidenty medzi rovesníkmi, vnímali ich ako bežný prejav, prirodzenú súčasť ich školského života. Necítili sa byť priamo ohrození, šikanovanie sa ich netýkalo. Učitelia v edukácii nie vždy cielene a dostatočne účinne využívali pozitívne pôsobenie cieľov mravnej, prosociálnej i etickej výchovy. Žiaci neboli dostatočne motivovaní k spoznávaniu svojich práv a povinností, k chápaniu skutočnosti ako uplatňovanie ľudských práv ovplyvňuje aj ich reálny život.

K šikane dochádzalo podľa respondentov, aj napriek zabezpečeniu pedagogického dozoru, či nainštalovaných videokamier na chodbách škôl, najčastejšie počas prestávky v triede, na chodbe či na toalete, ale často aj mimo priestorov školy (tabuľka č. 1).

² Žiaci navrhovali, aby: upravili školu tak, že v jednom pavilóne **budú Rómovia a v druhom bieli** normálni ľudia; zmenili školský poriadok tak, aby obsahoval **osobitné pravidlá pre Rómov**; boli žiaci, ktorí **šikanujú zbití učiteľmi**, mali **zniženú známku zo správania a všetko bolo prostredníctvom kamery vysielané online pre rodičov**.

Tabuľka č. 1 Miesto šikanovania

Miesto šikanovania	Počet respondentov	%
počas prestávky v triede, na chodbe, na toalete	1 072	27
mimo školy	693	18
po vyučovaní v šatni, na chodbe	322	6
pred vyučovaním	253	8
v priebehu vyučovania	170	4

Agresívne správanie žiakov sa prejavilo v rôznych podobách vo všetkých kontrolovaných školách. **Z odpovedí žiakov vyplynulo, že takmer každý druhý žiak bol svedkom šikanovania.** Za najčastejšie sa vyskytujúci prejav šikanovania označili žiaci ponižovanie, urážanie, vysmievanie sa, zastrašovanie, nadávky. **S telesným napadnutím, bitkou, kopaním, týraním mal skúsenosti takmer každý šiesty žiak** (tabuľka č. 2). V priestoroch škôl sa žiaci stretávali aj s inými sociálno-patologickými prejavmi. Patrili k nim vandalizmus, ničenie školského zariadenia a vecí spolužiakov (6 %), vyhrážanie cez internet, cez mobil (4 %), vyžadovanie vykonávať nezmyselné príkazy (2 %), vymáhanie rôznych služieb, predmetov, jedla, peňazí pod hrozbou trestu (1,8 %).

Tabuľka č. 2 Spôsoby šikanovania

Spôsoby šikanovania	Počet respondentov	%
urážanie, vysmievanie sa, zastrašovanie, nadávky	1 273	32
telesné napadnutie, bitku, kopanie, týranie	597	15
poškodzovanie a ničenie vecí	232	6
vyhrážanie cez internet, mobil	162	4

So šikanovaním sa obeť najčastejšie zverili rodičom, triednemu učiteľovi alebo spolužiakovi (tabuľka č. 3). Z vyjadrení žiakov vyplynulo, že dôveru k rodičom, ale aj otvorenosť vo vzťahu k učiteľom považovali za dôležitú, očakávali od nich účinnú pomoc a riešenie šikanovania. Menej dôvery prejavili žiaci riaditeľovi školy (3 %), výchovnému poradcovi (1 %) či psychológovi (1 %). Napriek osвете, ktorú školy podľa vyjadrení riaditeľov a učiteľov vykonávali, malo 9 % žiakov strach sa niekomu so šikanovaním zdôveriť. **Linku dôveru žiaci nepoznali, o jej existencii nevedeli.**

Tabuľka č. 3 Osoba, ktorej sa žiak zdôveril

Osoba, ktorej sa žiak zdôveril	Počet respondentov	%
rodič	820	20
triedny učiteľ	707	18
spolužiak/spolužiačka	536	13
priateľ/priateľka	387	10
nik	358	9
súrodeneц	207	5
iná osobe	171	4
riaditeľ školy	140	3

Závery

Vo viac ako polovici škôl mali vypracované stratégie bezpečnosti školského prostredia, zapracovali ich do školských vzdelávacích programov, do školských poriadkov. Realizovali rôzne projekty a systémové preventívne aktivity niekde aj s prizvanými odbornými zamestnancami z CPPP a príslušníkmi Policajného zboru. Včasné odhaľovanie negatívnych prejavov v správaní žiakov podporovala najmä realizácia pravidelného monitoringu sociálno-patologických javov a príznakov šikanovania. K závažným negatívnym zisteniam v oblasti zaistenia bezpečnosti školského prostredia patrila skutočnosť, že zo 4 018 žiakov zo 108 základných škôl bol každý šiesty žiak viackrát šikanovaný a každý tretí žiak bol

svedkom šikanovania. Najčastejšie sa šikanovanie prejavovalo v priestoroch školy psychickým ubližovaním. S nepríjemnou skúsenosťou so šikanovaním alebo s tým, že boli svedkom šikanovania sa zdôverovali žiaci prevažne rodičom a triednym učiteľom. Viacerí žiaci však pociťovali vo vyučovaní deficit možností diskutovať s učiteľmi, komunikovať otvorene a bez zábran; zdôveriť sa so svojimi problémami a ťažkosťami, požiadať o pomoc. V edukácii často chýbali znaky demokratického štýlu riadenia: autonómnosť; uplatňovanie diskusných a problémovo-komunikatívnych aktivít; obojsmerná spolupráca učiteľa so žiakmi; navodzovanie atmosféry otvorenosti a dôvery, bez ľahostajnosti, obáv či strachu. Absencia ustanovenia školských rád vo viacerých plnoorganizovaných školách neumožňovala priamo zaangažovať žiakov do tvorby školských poriadkov, do riešenia konfliktov medzi spolužiakmi. Riešenie výchovných problémov žiakov s ich zákonnými zástupcami, v závažnejších prípadoch v spolupráci s políciou alebo kurátkou a prijaté preventívne opatrenia nie vždy prispievali k eliminácii rizikového správania žiakov. Pri výskyte šikanovania školy nepostupovali vždy primerane, prípady podozrenia neanalyzovali, často praktizovali neúčinné riešenia. Zistenia vyplývajúce z vyhodnotených dotazníkov poukázali na skutočnosť, že spôsoby oboznamovania žiakov so školským poriadkom boli málo účinné. Koordinátora prevencie nepoznala takmer polovica respondentov. V školách absentovalo zavádzanie alternatívnych foriem prevencie pred sociálno-patologickými javmi a ich riešenia (program rovesníckej mediácie, dotazníková metóda, workshopy, diskusie, besedy). V odpovediach žiakov v dotazníku zadanom školskou inšpekciou rezonoval pocit neistoty, neochoty zdôveriť sa inej osobe s nepríjemnou skúsenosťou so šikanovaním.

Odporúčania a podnety

Riaditeľom škôl

- odstrániť formálnosť školských stratégií zameraných na prevenciu a odhaľovanie negatívnych javov v správaní žiakov a príznakov šikanovania a zakomponovať do nich zmysluplné reálne aktivity s pozitívnym vplyvom na formovanie postojov žiakov
- pravidelne monitorovať negatívne prejavy správania žiakov s cieľom odhaľovať ich príčiny, motivačné zdroje a nájsť účinné prostriedky na oslabenie ich negatívneho vplyvu, prijímať opatrenia na ich eliminovanie a odstránenie v spolupráci so zákonnými zástupcami žiakov a odbornými garantmi v oblasti preventívnych programov, pozornosť upriamiť na nových žiakov (prvákov, piatakov...), ktorí sa často stávajú obeťami šikanovania
- dôsledne zabezpečiť pedagogický dozor
- podporovať v prostredí školy vytváranie atmosféry bezpečia a dôvery
- podporovať vytváranie otvorenej klímy v triednych kolektívoch, poskytovať žiakom priestor na slobodné myslenie, vyjadrovanie, príležitosť na otvorený kritický dialóg
- postupne zavádzať program rovesníckej mediácie – alternatívnu formu prevencie pred sociálno-patologickými javmi v škole
- zvyšovať sebavedomie žiakov uplatňovaním pochvaly za dodržiavanie školského poriadku, za pomoc spolužiakovi a vyzdvihovať ich pozitívne občianske postoje
- viesť žiakov k účasti pri kreovaní žiackej školskej rady, podporovať participáciu žiakov na tvorbe školského poriadku a pri riešení výchovných problémov spolužiakov
- rozširovať osvetu a vzdelávanie žiakov v oblasti bezpečnosti školského prostredia a ochrany zdravia
- oboznámiť žiakov na začiatku školského roka s koordinátorom prevencie a s jeho kompetenciami
- využívať účinné alternatívne spôsoby oboznamovania žiakov s ustanoveniami školského poriadku

Metodicko-pedagogickému centru

- naďalej pokračovať vo vzdelávaní pedagogických zamestnancov orientovanom na rozvíjanie pedagogických spôsobilostí učiteľov v dimenziách smerom k žiakom (komunikácia, komplexné rozvíjanie kľúčových kompetencií), smerom k edukačnému procesu (využívanie inovatívnych foriem a metód zážitkového vyučovania) a smerom k sebarozvoju (sebareflexia, tolerancia, zodpovednosť, spolupráca)